

sosialurin

VIKUSKIFTIÐ

USA 200 ár

Aftaná Vietnam og Watergate eru amerikanarar í villareiði. Er USA nú tað landið, sum fólk vóru von at halda? Tí kom tað væl við, at USA júst í ár fylti 200. Nú bar til at gloyma trupulleikarnar eina løtu, og nógú hevur verið gjørt burtúr. Eisini úr Føroyum vitja fólk í hesum døgum í USA og ynska USA til lukku við stóra degnum.

Miðallivaldurin hjá einum manni í tí framkomna heiminum liggur millum 73 og 76 ár. Í tilfaturskomnu londunum liggur miðallivaldurin væl lægri, heilt niður í 30 ár. Upp ímóti tveimum tridringum av heimsins íbúgvum svolta ella eru kúgaðir á annan hátt. Tann vælferðin, sum vit uppfata sum vanliga og sjálvandi eru stolt av, er ikki øllum beskorin.

Sum heild eru sosialu skeivleikarnir í heiminum ófatilgir. Meðan vit, í tí sokallað framkomna heiminum, eta so at siga allan matin, sum framleiddur verður og brúka alla orku, sum vunnin verður úr kuli, olju og urani, so svoltar stórir partur av heimsins íbúgvum og hevur ikki møguleikar at brúka tær orkukeldur, sum kundu vísja øllum heimsins íbúgvum livilig kor.

Ójavn er bytt, plaga vit at taka til, og hetta eru sonn orð, tá talan er um sosialu umstøðurnar í heiminum. Í nøkrum av teimum tilfaturskomnu londunum hugsa fólk ikki um framtíðina. Framtíðin hevur so litið at bjóða, at fólk heldur velja at hugsa um fortíðina, um tey, sum eru deyð, ella um onkran gud, sum skal koma at gera undurverk og gera enda á øllum teimum ræðuligu trupulleikum.

Í teimum tilfaturskomnu londunum eru politiskir trupulleikar vorðnir so vanligir, at teir eru vorðnir til náttúru. Bardagin móti politisku kúganini er í tilfaturskomnu londunum líka so harður bardagi, sum tann bardagin ímóti náttúruni, sum vit í framkomna heiminum eru so glað um, at vit hava vunnið.

Vit hava so smátt lagt alla náttúruna undir okkum, grivið og grópað og brúkt hana uttan tamarhald, og tá vit ikki høvdu nóg mikið hjá okkum sjálvum, so varð lagt um land og hav, so stjálst kundi frá teimum minni mentu og teimum, sum óttaðust náttúruna sum ein gud. Skynsemi hevur ongandið verið eyðkenni hjá tí frælsa framkomna heiminum. Dráp, kriggj og kúgan er dagligur kostur í nógvum tilfaturskomnum londum.

Lond hava vanliga ikki aldur, men 4. juli í ár segðist, at USA fylti 200 ár. Í stórum parti av heiminum aftra fólk seg við at taka orðið USA upp á tungu, og gera tey tað, er tað ofta í ringari meining. 4. juli í ár var stórir hátíðardagur í USA. Alt landið

stóð á gosi henda dagin, og fólk úr so at siga øllum heiminum, eisini úr Føroyum, vóru komin at vitja í USA henda dagin, fyri á tann hátt at sýna USA heiður og takka fyri nógú góð ár.

Fá lond munnu sum USA hava sett so dyggilg spor eftir seg í so at siga øllum heimsins londum.

Alt, sum er vert at taka upp á tungu, stavar frá USA. Bilarnar, sigarettir, bensinið, colaið, superman, tarzan, tónleikin, NATO, filmirnar, Watergate, CIA, atombumbuna — alt eigur ella átti USA.

vegis í dag eitt fyrimyndarligt skjal. Teir, ið skrivaðu frælsisviðtøkuna, vóru menn, sum vóru sannfðir um, at nýggja skipanin av einum sambandsríki skuldi verða fyrimyndarlig.

Í frælsisviðtøkuni standa so sonn orð, sum at øll fólk eru fødd við somu rættindum. Øll fólk hava rætt at liva, at liva í frælsi og rætt til at søkja eydnuna.

Teir, ið skrivaðu frælsisviðtøkuna, vóru ikki teir minni mentu í USA. Teir vóru góðs-eigarar, generalar, sakførarar, og allir vóru teir limir í einum sterkum yvirklassa í tí nýggja

trælaskipanin, sum tá ráddi í USA, mátti avtakast. Hetta hendi ikki.

Fleiri av teimum, sum skrivaðu undir ella á annan hátt stóðu aftanfyrir frælsisviðtøkuna, vóru góðs-eigarar í tí USA, sum tá umfataði 13 statir. Teir livdu av trælshaldi, og tá orð skuldu fremjast í verki, og trælshaldið skuldi avtakast, vildu teir ikki verða við.

Amerikanska kollveltingin nevnast tær hendingar, sum fóru fram í Amerika um tað mundið, tá frælsisviðtøkan varð skrivað og viðtikið. At talan var um kollvelting var satt, men hetta var kollvelting, sum yvirklassin framtíð. Smáfólkið, sum var bitið av kollveltingarandnum og vildi hava ognarrættin broyttan og korini hjá kvinnunum og teimum litaduð betrað, fekk so at siga ongar semdir.

At broyta ognarrættin og at betra kor kvinnunnar og teirra litaduð var kommunistiskur politikur, og er tað nakað, USA hevur barst ímóti hesi 200 árin, so er tað kommunismuni.

Tá amerikanska grundlógin nokur ár seinni varð viðtikið, tá vóru orðini um liv og frælsi dottin burtur ímillum, og andin í frælsisviðtøkuni skúgvður til viks. Hitt borgarliga, kapitalistiska USA varð sett á stovn, og gongdin varð hareftir, líka upp til í dag.

USA 200 ár

Vanliga plaga fólk, sum eru komin upp í árin, at minnst á gamlar dagar, tá onkur stórir føðingardagur nærkast. Hvat hevur USA at minnst aftur á henda stóra dagin í juli 1976?

Ja, at doma eftir tí, sum í hesum døgum verður sýnt í amerikanska sjónvarpinum og lisið upp í skúlnum, so stendur væl til. Tey, ið siggja filmir um og úr USA kunnu ikki annað enn fróast, tí har sær alt út til at ganga, ikki bar væl, men við full speed. Hyggur tú í amerikansku blóðini í hesum døgum, so eru lýsingarnar hjá ESSO, Coca Cola Company, ITT, General Motors og øðrum stórum fyrirkønum ongandið so stórar sum nú. Fólk keypa nóg, tá tey eru glað og hátíðsstemt, og tað ræður um at gera lýsingarnar so eggjandi, at tær í sjálvum sær prógva allan vælstandin. Hoyrir tú talurnar, sum verða hildnar í sambandi við 200 ára dagin, so fært tú sum útlendingur hug at verða verandi í USA, tí fá lond hava borið seg so væl at sum God's Own Country, og onga staðni hava fólk tað so gott.

Meiri síðligir og konir menn bæði í og uttanfyri USA meta stóðuna øðrvísi. Teir siga, at tann góði hýrurin fjarir amerikanska veruleikan. Amerikanarar vilja helst gloyma fortíðina og serliga tey seinastu 10-15 árin.

USA tapti bardagan í Vietnam, og beint aftan á kom so hin nógú umtalaða Watergategolan. Seinni er CIA, amerikanska njónaratænastan, vorðin avdúkað fyri ólógligt virksemi.

Bardagin í Vietnam visti tað gleðiliga, at fólkaviljan kanst tú ikki knúsa, sjálvt um tú brúkar bumbur og napalm og brennur og eitrar allan plantuvokstur og dýr. Men samstundis visti bar-

Tey svørtu mótmælandi liggja á knæ og biðja, væl vard av politistum við maskinbyrsrum

Frælsisviðtøkan

Tað var 4. juli 1776, at amerikanska frælsisviðtøkan varð viðtikið. Hetta var søgulig hending. Amerikansku innflytararnir vóru tá um at vinna á enska yvirvaldinum og vildu skipa seg sum sjálvstøðuga tjóð. Amerikanska frælsisviðtøkan er fram-

landinum, sum fekk navnið United States of America, USA.

Tað var skjótt, at hesir menn skiftu meining, tá talan var um tey stóru orðini í frælsisviðtøkuni. At øll fólk, sum sagt í frælsisviðtøkuni, høvdu rætt til at liva í frælsi, mátti fóra við sær, at tann ómenniskjansliga

